

Titel	Verloren Zoon
Uitgever	Querido
Druk	1997
Aantal Bladzijden	189
Genre	psychologische roman
Auteur	J. Bernlef

Relevante gegevens schrijver

J. Bernlef was het pseudoniem van Hendrik Jan Marsman (1937-2012). Hij was een Nederlandse schrijver, dichter en vertaler. Hij koos voor J. Bernlef als pseudoniem omdat zijn naam *'nauwkeurig gelijkloidend is aan de naam van een zeer bekend Nederlands dichter'* (Hendrik Marsman 1899-1940). Het pseudoniem 'Bernlef' is ontleend aan de blinde Friese dichter 'Bernlef' uit de achtste eeuw. Van deze 'Bernlef' is verder weinig bekend.

Thema's die vaak voorkomen in boeken van J. Bernlef zijn vergeten, verdwijnen, zwijgen en waarnemen. De thema's hebben betrekking op het dagelijks leven. Volgens Bernlef vergeten mensen veel dingen uit hun verleden.

Samenvatting

De Nederlandse regisseur Rob Noordhoek zit met zichzelf in de knoop. Om even rust te nemen heeft hij besloten op een cruise te gaan. Wanneer het schip langs de Afrikaanse kust vaart breekt een zware storm uit. Rob, die een klein beetje aangeschoten is, neemt de verkeerde deur waardoor hij op het buitendek belandt. Dankzij de harde wind wordt hij overboord gegooid. Rob klemt zichzelf aan een boomstam vast. De hele nacht dobbert hij rond op de woeste zee. Door de golfstroom drijft Rob uit de vaarroute van alle schepen en belandt hij op een klein eiland van zo'n 300 bij 900 meter met een paar huisjes.

Het eiland is ongeveer een kwart eeuw verlaten omdat er toen een ziekte uitbrak. Rob gaat een huis in en vindt daar geconserveerd voedsel in blikjes. Op het hoogste punt ziet hij een kerkje, huisjes en een meertje. Rob raakt in lichte paniek door de gedachte dat hij nu helemaal alleen is en op zichzelf is aangewezen. De volgende dag komt hij een grijze papegaai tegen, deze noemt hij Vrijdag. Ook vindt Rob papier en pen en begint hij een dagboek bij te houden en tekent hij een landkaart. In een van de huizen vindt hij een kartonnen vrouw. Dit blijkt Suzan te zijn, een actrice die hij kent. Hij besluit brieven naar haar te schrijven. Ook komt Rob een hond tegen. Hij noemt hem Tim, maar eigenlijk heette de hond Wolfgang.

Wanneer de blikjes voorraad op is moet Rob opzoek naar ander eten. Tim, de hond, eet vogeleieren. Deze zijn te vinden in een nest hoog op een klif. Rob besluit om dit ook te doen en slurpt elke dag een uit leeg. Rob verstopt de eieren in een hoge kast, toen Tim dit ontdekte springt hij tegen de kast. De kast valt hierdoor om. Rob vindt dan in een lade een fototoestel. Met de lens weet Rob vuur te maken. Hij hoopt zo ontdekt en gered te worden. Het begint helaas te regenen.

Rob voelt zich steeds vaker moe, dit komt door gebrek aan goed voedsel. Hij gaat naar de kerk van het eiland waar hij bij een Mariabeeldje bidt. Hij smeekt haar om hulp. De laatste twee eieren van Rob breken, kruipend bereikt hij het huisje waar hij is gaan wonen. Hij schrijft zijn laatste brief aan Suzan. In de vorige brieven had hij het erover dat hij niks meer over zijn verleden wist. Vooral niet over zijn jeugd. Dat was al voordat hij op het eiland was. Nu schrijft hij dat over zijn werkelijke afkomst. Zijn vader Arie blijkt helemaal niet zijn vader te zijn, maar zijn 'oom' Niek is zijn biologische vader.

Enkele dagen later voelt Rob zijn rechterbeen niet meer. Met enorme pijn in zijn knie kruipt hij naar de grote boom in het midden van het dorp. Hier blijft hij een tijdje liggen, terwijl het regent. Rob kruipt door naar het strand waar hij zich weer aan de boomstam vastklemt, die hem naar het eiland bracht. Dan sterft Rob Noordhoek.

Verhaaltechniek

Ruimte en Tijd

Het verhaal begint op een cruiseschip, waar Rob vervolgens van overboord valt. Hij belandt op een klein eiland. Het verhaal speelt zich waarschijnlijk af aan het einde van de vorige eeuw, dus redelijk in het heden. De dag waarop Rob overboord sloeg was 12 mei, het is onduidelijk hoe lang hij precies op het eiland heeft overleefd.

Personages

Rob Noordhoek

Een toneelregisseur. Over zijn verleden is niet veel duidelijkheid.

Bijfiguren

Suzan

Is een actrice die in een toneelstuk van Rob heeft gespeeld. Hij komt een kartonnen versie van haar tegen op het eiland.

Vrijdag

Een grijze papegaai. Zijn eigenaar was Tomassi, een winkeleigenaar die op het eiland woonden.

Tim/Wolfgang

Was de hond van Mobach. Hij vind papegaaien belachelijk. Mensen vindt hij gevaarlijk, omdat ze slim zijn.

Petra Noordhoek

De moeder van Rob. Een vrolijke vrouw. Tijdens haar huwelijk met Arie Noordhoek is zij vreemdgegaan met zijn neef Niek. Dit heeft ze later wel aan Arie toegegeven.

Arie Noordhoek

De man van Petra. Rob dacht dat dit zijn vader was. Hij is een stille man die vaak zorgde voor een onaangename sfeer bij Rob thuis.

Niek Noordhoek

De reislustige neef van Arie. Hij is de biologische vader van Rob. Hij was naar Australië geëmigreerd, maar is teruggekomen toen de zaken niet goed gingen.

Perspectief

In het boek is een alwetend perspectief.

“Hij volgde de man en de papagaai op veilige afstand. Op het zanderige plein aangekomen ging de man het grote roze gebouw binnen waar vroeger de kleine kinderen van de zwarte families die daar woonden in en uit liepen en probeerden blikjes aan zijn staart te binden.”

Motieven

- 1) Te weinig eten. Dit leidmotief benadrukt de uiteindelijke onvermijdelijke dood van Rob.
- 2) De Zee. Dit leidmotief toont aan hoe eenzaam Rob werkelijk is. Naast het alleen zijn is hij ook nog eens afgezonderd van alles en iedereen. Rob wil dan ook niet naar de zee kijken, omdat het de eenzaamheid benadrukt.
- 3) De Hond, Tim, kan gezien worden als Rob zijn rivaal. Dit is omdat ze beide hetzelfde voedsel eten. Deze rivaliteit is half waar, want ze zijn ook opgelucht met elkaars aanwezigheid. Doorelkaar voelen ze zich minder alleen.

Thema

Het thema is eenzaamheid. Rob is eigenlijk al zijn hele leven alleen. Als regisseur ook, hij neemt niet deel aan de voorstelling. Wanneer hij overboord valt en op een onbewoond eiland terecht komt is hij werkelijk alleen. Uiteindelijk went hij aan het alleen zijn. Het is echter niet duidelijk of hij ervan geniet of of hij het vreselijk vindt.

Titelverklaring en motto

Verloren Zoon is om verschillende manieren te verklaren. Een ding dat vaststaat is dat met 'zoon' Rob wordt bedoeld. Rob is natuurlijk de zoon van zijn ouders.

- 1) Wanneer hij overboord valt tijdens een storm zijn, zijn ouders hem kwijt. Hij is dus verloren.
- 2) Een andere verklaring zou kunnen zijn wanneer Rob op het eiland aankomt hij verloren is. Dit komt omdat hij gewend is aan de moderne technieken, hier moet hij zich redden met wat de natuur hem biedt.
- 3) Een alternatieve verklaring zou kunnen zijn dat Rob zich verloren voelt. Hij blijft immers de 'zoon'. Maar hij was ervan overtuigd dat Arie zijn vader was. Arie was wel de man die hem heeft opgevoed. Maar in werkelijkheid is zijn 'oom' zijn vader.

Als er wordt gekeken naar de definitie van 'verloren' dan zegt *encyclo.nl* het volgende: "eenzaam, te midden van veel mensen, niet te redden, weg" Rob is verloren, want Rob is eenzaam. Dit slaat ook op het thema eenzaamheid.

Het boek heeft geen motto.

Schrijfstijl

In het boek is vooral zakelijk taalgebruik terug te vinden; weinig gebruik van emoties en geen moeilijke woorden. Het verhaal is net een verslag van alle gebeurtenissen. In het boek wordt weinig gebruikt gemaakt van dialogen, dit is logisch omdat Rob natuurlijk alleen is. Wel gebruikt Bernlef veel beeldspraak.

"Het schrijven is als het uitwerpen van een anker. Het zorgt ervoor dat ik niet weggespoeld wordt."

Plaats in de literatuurgeschiedenis

In proza uit de jaren negentig van de vorige eeuw draait het niet om de maatschappelijke gerichtheid, maar om een mentale of levensbeschouwelijke problematiek.

1) Individualisme; Rob is erg op zichzelf gekeerd. Ook wanneer hij alleen op het eiland is, is het soms onduidelijk of hij de eenzaamheid fijn vindt of niet.

2) Op zoek naar eigen identiteit; voor Rob op reis ging zat hij met zichzelf in de knoop. Dit was waarschijnlijk het feit dat zijn biologische vader zijn oom is. Hieruit blijkt dat Rob al verloren was voordat hij op het eiland aankwam. Het doel van de cruise was voor Rob een manier om zichzelf opnieuw te vinden.

3) Zelfontplooiing; Rob weet lang te overleven, maar doordat er te weinig voedsel is sterft hij uiteindelijk toch.

4) Engagement; Rob is alleen op het eiland. Hij schrijft daarom brieven aan Suzan. Verder zijn er twee dieren; een papegaai en een hond die hij een naam geeft.

Beoordeling

Het was een mooi verhaal. Ik had niet verwacht dat Rob het niet zou overleven. Het is eigenlijk best zielig dat iemand zo overlijdt.

Het is wel leuk hoe Bernlef de geschiedenis van bepaalde plekken en objecten beschrijft. Dit lijkt eigenlijk onnodige informatie, maar past zo wel mooi in het verhaal. Dit zorgt ook voor meer interesse in het boek.